

החובה לממש את זכות ההצבעה

מערך שיעור בנושא מימוש זכות ההצבעה
לתלמידי חטיבת הביניים והתיכון
לקראת הבחירות הכלליות לכנסת ה-25
ז' בחשוון תשפ"ג 1.1.22

עיבוד למערך "הצבעה בבחירות: זכות או חובה" שבגיליון **על סדר היום** מס' 171, פברואר 2019, אגף תכנים, מינהל חברה ונוער

החובה לממש את זכות ההצבעה

למנחה

הבחירות לכנסת ה-25 תתקיימנה ביום שלישי ז' בחשוון תשפ"ג, אחד בנובמבר 2022 .

בבחירות הראשונות לכנסת ישראל, בשנת 1949, 86.9 אחוזים מבעלי זכות הבחירה מימשו את זכותם לבחור. החל משנות התשעים, מסתמנת מגמה של ירידה באחוז המצביעים. בעת זו, בסבב רביעי של בחירות בזמן קצר ובמעמקי משבר הקורונה, מגמה זו מעוררת דאגה ומחייבת התייחסות לשאלה כיצד אפשר להעלות את אחוזי ההצבעה של בעלי זכות הבחירה. בפעילות זו, נדון עם התלמידים בחשיבות של מימוש זכות ההצבעה.

מטרות

1. להבין את חשיבותה של ההצבעה בבחירות הכלליות לכנסת כעיקרון מרכזי במשטר דמוקרטי.
2. לעודד את בני הנוער להיות מעורבים בשיח הפוליטי לקראת הבחירות ולהשפיע על הסובבים אותם להצביע.

מהלך הפעילות

שלב א': פתיחה במליאה
("אז והיום" (שקף 4)

שלב ב': הכנה לדיון כיתתי
מחלקים את התלמידים לארבע קבוצות להכנת טיעונים לייצג את
העמדות השונות. כל שתי קבוצות ייצגו עמדה זהה (שקפים 6 ו-7 –
נגד מימוש זכות ההצבעה, שקפים 8 ו-9 – בעד מימוש הזכות)

שלב ג': דיון במליאה, הצגת העמדות השונות
(שקפים 10 ו-11)

שלב ד': סיכום במליאה
צפייה בסרטון וסיכום הפעילות (שקף 12)

להרחבה (שקף 13)

שלב א': פתיחה במליאה אז והיום

נקרא קטע מתוך יומן שכתב הרב משה יקותיאל אלפרט, ובו הוא מספר על ההתרגשות בעת ההצבעה בבחירות הראשונות, עם הקמתה של מדינת ישראל:

יום ג', כ"ד טבת תש"ט, 25-1-49. בשעה 5:35 בבקר השכם... אחרי ששתינו קפה **לבשנו בגדי שבת לכבוד יום הגדול והקדוש הזה**. כי זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. כי אחרי שנות אלפיים שנה גלות או יותר, אפשר להגיד מששת ימי בראשית ועד היום הזה לא זכינו ליום כזה, שנלך לבחירות למדינה יהודית וברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה...
וכל הדרך הלכתי כמו בשמחת תורה אצל הקפות עם ספר תורה כי הפנקס זהות של [מדינת] ישראל היה בידי. **לא היה גבול לאושר והשמחה שהיה לי**.
והגיע הרגע הכי קדוש בחיי, אותו רגע שלא זכו לו לא האבא שלי, ולא הסבא שלי. רק אני בזמני, בחיי, זכיתי לרגע כזה של קדושה וטהרה, אשרי לי ואשרי חלקי! **ברכתי ברכת 'שהחיינו', ושמתי את המעטפה לתוך תיבת הקלפי**. לחצתי את ידי היו"ר והסגן, ויתר חברי הוועדה ויצאתי משם. ובשעה 6:28 שבנו הביתה, והלכתי להתפלל, **יום חג גדול**."

שאלות לדיון

- אילו תחושות עורר יום הבחירות הראשון של מדינת ישראל?
- האם יום הבחירות בזמננו מתאפיין בתחושות דומות? פרטו.
- לדעתכם, מהן הסיבות להבדלים בין אז להיום?

שלב ב': הכנה לדיון כיתתי

נתחלק לקבוצות בחדרים (שתי קבוצות בעד ושתי קבוצות נגד)

כל קבוצה תעיין בנימוקים השונים ותכין את עמדתה לקראת דיון כיתתי בנושא: מימוש זכות ההצבעה

בעד מימוש זכות
ההצבעה
(שקפים 8-9)

נגד מימוש זכות
ההצבעה
(שקפים 6-7)

שלב ב': הכנה דיון כיתתי

נגד

- קראו את העמדות המצורפות.
- מהם הנימוקים נגד מימוש זכות ההצבעה?
- נסו להעלות נימוקים נוספים.
- נסחו את הנימוקים בצורה משכנעת לקראת דיון כיתתי שבו יציגו גם את העמדה הנגדית, הקוראת למימוש זכות ההצבעה.

נימוקים נגד מימוש זכות ההצבעה

הרב מיכאל אברהם כתב:

האסימון ירד אצלי לפני כארבע שנים, בעיצומו של מאבק מוניציפלי מתיש אותו ניהלנו בעיירה קטנה אי שם בדרום הפרוע, בקצה העולם שמאלה... סירבתי להצביע לרע במיעוטו, ואף ניסיתי לשכנע אחרים שלא לעשות זאת. מה שלמדתי באותו מאבק הוא שהצבעה עבור הרע במיעוטו משתקת את מוסדות השלטון. כאשר יש שני מועמדים נצחיים, כמו ב' ומ' באותה עיירה בדרום, שמתמודדים זה מול זה כבר כמעט שנות דור, זהו מרשם בדוק לשיתוק. אף אחד משניהם אינו ממש מוצלח, ואחד מהם ממש מושחת ואלים, כאמור. מה עלינו לעשות במצב כזה? להצביע ללא מוצלח שאינו מושחת, כפי שאמרו חבריי? לדעתי יש להימנע. הצבעה עקבית לרע במיעוטו נותנת ערבויות לכל אחד מהם, שאוהדיו (=שונאי המתחרה שלו) יהיו איתו באש ובמים, בלי כל קשר למה שהוא יעשה, בין אם הוא יצליח ובין אם לאו.

(קישור למאמר המלא)

נדיה זלדס מירושלים כתב:

הצבעתי בכל הבחירות שנערכו בישראל מאז מלאו לי 18, ולא חשבתי שיגיע יום שבו אחליט להימנע מכך במכוון. הבחירות האחרונות הבהירו לי שחברי הכנסת שנבחרו בקולי עוברים מצד לצד ולבחירתי אין כל ערך. בכל זאת, האמנתי שלנוכח מצב החירום הממשלה והכנסת יעמידו את טובת הציבור בראש מעייניהם ויכינו תוכנית מסודרת למאבק במגפה ולמניעת קריסה כלכלית... הבחירות לא נועדו לשרת את הכלל או להבטיח ממשלה טובה יותר (אלא לשרת את האינטרסים של פוליטיקאים)... הבחירות הקרובות אינן יכולות להתנהל בצורה ראויה ושוויונית.

קשישים רבים לא יגיעו להצביע מחשש להידבקות בקורונה...

(קישור למכתב המלא)

הזמר עידן עמדי בריאיון:

"בבחירות האחרונות לא הצבעתי, קיבלתי הרבה ביקורת על זה, אבל החלטתי שאני אומר את האמת. אני חושב שאני לא אצביע גם הפעם, לצערי."

אתה ידוע שאם אתה לא מצביע זה כאילו לקחת מישהו מהעמדה ההפוכה לך ונתת לו את הקול

"למדנו בשיעורי אזרחות שאם אתה לא מצביע - לך תשים פתק לבן. לצערי במדינת ישראל זה לא אומר שום דבר, פשוט זורקים את הפתק הצידה... בשיא הכנות אני מזמין את הציבור, הנתונים האלו קיימים ברשת, אם קוראים את זה מבינים שזה לא באמת רלוונטי כל ה'ימין-שמאל' הזה. בסוף יש פה טיפול שלא נעשה בכל כך הרבה תחומים, ואני לא מרגיש שיש לי למי להצביע היום."

זו ממש אי-הצבעת מחאה

"אני לא יודע אם זה אי-הצבעת מחאה, אני פשוט לא רואה טעם ללכת להצביע למישהו שאתה לא מאמין בו."

(קישור לריאיון המלא)

עודה בהה תושב עכו סיפר:

"לא חושב שיש טעם להצביע בבחירות. מאז שרבין הלך, כבר 20 שנה, אין שלום, אין שום דבר". בהה, שבעבר הצביע לעבודה וגם לרשימה המשותפת, אומר שחברי הכנסת והפוליטיקאים כלל לא באים לסייר בעיר.

רביע עמארנה, בן 28 פעיל חברתי ומנהל תיקי לקוחות בחברת מזון אומר:

... תחושת היכולת לשנות דרך הכנסת או להיות שותפים לדרכה, אינה שייכת לכל הערבים אזרחי ישראל. "אני לא מאמין בדרך של ללכת לכנסת הישראלית ולבקש את הזכויות שלנו מה'אדון', שנבקש ממנו שיהיה נחמד אלינו"

(קישור לכתבה המלאה מאתר: גלובס)

שלב ב': הכנה לדיון כיתתי

נימוקים בעד מימוש זכות ההצבעה

- צפו בסרטון "[אין לכם זכות לוותר](#)" וקראו את העמדות המצורפות.
- מהם הנימוקים הקוראים לממש את זכות ההצבעה?
- נסו להעלות נימוקים נוספים.
- נסחו את הנימוקים בצורה משכנעת לקראת דיון כיתתי שבו יציגו גם את העמדה הנגדית, הקוראת לא לממש את זכות ההצבעה.

נימוקים בעד מימוש זכות ההצבעה

חנן מור:

האחריות החברתית נוגעת בכולנו, ולצד הזכויות הרבות חלה עלינו חובה מוסרית להצביע ולהשפיע על עתיד המדינה. כיזם ישראלי אני נפגש עם משפחות מכל הארץ, בעלי עסקים, זוגות צעירים עם ילדים ולכולם אני אומר – צאו להצביע. אתגרי הרווחה, החינוך, הכלכלה – נוגעים לכולנו ועלינו לנצל את הזכות הדמוקרטית כדי שלא יהיה מישהו אחר שיחליט עבורנו. כטייס לשעבר בחיל האוויר, אני יודע כמה חשובה הנשיאה בנטל, וכמה חשובה האמונה החברתית המשותפת לעתיד טוב יותר. המעשה הקטן של הצבעה ביום הבחור, הוא בעצם ההשפעה הגדולה ביותר של כל אחד ואחת מאיתנו על החברה הישראלית ועל המדינה שנשאיר לילדינו. כך שלא חשוב למי אתם מצביעים – העיקר שתצאו לקלפיות, תממשו את זכותכם הדמוקרטית ותראו לילדיכם – שאכפת לכם.

(קישור לכתבה המלאה)

נגוהה שפרלינג:

הזכות לבחור היא נשמת אפה של הדמוקרטיה... אזרח שבוחר לא לבחור פוגע למעשה בלגיטימציה של קיום הבחירות ותוצאותיהן, ותורם להחלשת הדמוקרטיה ולערעור עליה.. אם אתם לא מרוצים ממה שקורה פה במהלך כהונה שלטונית, אין לכם מה לעשות, אתם יכולים להיות מתוסכלים וגם מיואשים. אבל אם הגיעה עת בחירות, אז נפתח בפניכם מנגנון הפעולה היחיד שקיים. לשלשל פתק בקלפי זו הדרך היחידה שלכם לפעול ולהשפיע, לשנות ולהביע עמדה... כי הקול שלכם שלא ייספר, יחזק דווקא את המועמדים שאתם לא רוצים שיתחזקו... אותו קול שלא ניתן, נספר ומגדיל את החלקים של המפלגות באופן יחסי לגודלן... אתם לא מוחים ככה; לא מלמדים אף אחד לקח; לא משפיעים ולא משנים את המצב...

(קישור לכתבה המלאה)

פרופ' עמוס רולידר ומור אסאל:

היום שלפני הבחירות הוא זמן מצוין לדבר עם הילדים שלנו על הבחירות שלנו... זו הזדמנות לדבר איתם על ערכים, על השפעה, על סדרי עדיפויות. על מה חשוב לנו בחיים ועל מה אנחנו מוכנים להילחם. זו גם הזדמנות מצוינת לדבר איתם על כבוד לאחר ולדעת, על כך שתמיד יש אנשים שחושבים אחרת מאיתנו... זו הזדמנות מצוינת להזכיר להם שאין צודק ולא צודק; אין טיפש וחכם. יש רק דעות שונות...

ואז, אחרי שתדברו עם הילדים, תזמינו אותם להצטרף אליכם במימוש אחת הזכויות הכי משמעותיות שיש לאזרח במדינת ישראל: ההצבעה בקלפי. בכך, תעבירו להם מסר חינוכי ברור: "אנחנו מאמינים במעורבות. באחריות. באקטיביות. אנחנו מאמינים במעשים ולא בקיטורים. אנחנו מאמינים בעשייה ולא בויתורים לעצמנו. וכמו שאנחנו מצפים לכך ממך – כך אנחנו מצפים לכך מעצמנו.

(קישור למאמר המלא)

מהא אגבריה אומרת:

"הרבה שנים אנחנו בכנסת. נעשה משהו או לא נעשה, אנחנו צריכים להישאר שם. אני חיה פה, אני אזרחית, אמנם אני לא מרגישה שווה, ייקח הרבה שנים עד שארגיש שווה, אבל אסור להרים ידיים".

עו"ד וסים חוסרי, פעיל פוליטי ויזם חברתי, דווקא תומך בדרך הפרלמנטרית, למרות שהיא רצופה אכזבות. "כשאתה מעלה את סף הציפיות של האזרחים מחברי הכנסת, אתה מעלה גם את האכזבה שלהם, לכן ההבנה הבסיסית של תפקיד הפרלמנט ושל האזרחים במשחק הפוליטי היא זו שיכולה לענות על השאלות - ולא דווקא קמפיינים של ימין ושמאל או ממשלה שיוצאת נגד ערבים".

(קישור לכתבה המלאה מאתר: גלובס)

שלב ג': דיון כיתתי

לאחר שכל קבוצה הכינה את עמדתה לקראת הדיון המשותף, מתכנסים למליאה.

שלב ג': דיון כיתתי – שאלות הבהרה למנחה

מבחר שאלות הבהרה לדיון

- ✓ מה דעתכם על הנימוקים שהעלו הקבוצות?
- ✓ מהי זכות ההצבעה לדעתכם?
- ✓ כיצד הצבעה או אי הצבעה בבחירות משפיעות על ערכי הדמוקרטיה?
- ✓ באילו דרכים אפשר להשפיע על החברה מלבד הצבעה בבחירות?
- ✓ מדוע לדעתכם חשוב שכל בעל זכות בחירה יצביע בבחירות לכנסת?
- ✓ מה יקרה אם רוב האזרחים לא יצביעו בבחירות הקרובות?
- ✓ באילו הזדמנויות ניתנת לכם אפשרות להצביע (ועד כיתה, מועצת תלמידים, רשויות מקומיות, תנועת נוער)? מתי אתם מממשים אפשרות זו? מתי אתם נמנעים מהצבעה?
- ✓ מה הן הסכנות החברתיות העומדות לפתח חברה אשר ציבור גדול בה אינו מצביע?

שלב ד': סיכום במליאה

צפו בסרטון [משטרת הקיטורים יוצאת במבצע אכיפה מיוחד.](#)

שאלות לסיכום

1. האם, לדעתכם, יש לאנשים שלא הצביעו זכות להתלונן ולבקר ליקויים במדינה?
2. באילו דרכים אפשר, לדעתכם, לעודד אזרחים להצביע?
3. מה עשוי לעודד אתכם להצביע בבחירות לכנסת כשתהיו בעלי זכות בחירה?
4. כבני נוער, כיצד תוכלו לשכנע את הקרובים לכם להצביע? הציעו דרכים להשפיע ולפעול להעלאת אחוז המצביעים.
5. מה התחדש לך בפעילות?

"יש לנו אתגרים חברתיים. יש לנו אתגרים ביטחוניים. אדישות וייאוש אינם אפשרות. בחרו בטוב ביותר מבין הקיים – אבל בחרו. זוהי זכות שהיא גם חובה" ראובן (רובי) ריבלין, נשיא המדינה.

להרחבה

מערכי פעילות נוספים באתר מינהל חברה ונוער:

- למי להצביע? – מערך שיעור בנושא בחירה מושכלת
- רוצים לדעת יותר! – מודל להפעלת בני נוער לקראת הבחירות

מערכי שיעור לקראת בחירות באתר המטה לחינוך אזרחי

- חובת הצבעה בבחירות, ד"ר חן פרידברג, המכון הישראלי לדמוקרטיה

לתגובות ולשאלות: galitsa@education.gov.il

משוב קצרצר לפעילות